

Черниш Роман Федорович — аспірант Національної академії Служби безпеки України

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДІЗНАННЯ І СЛІДСТВА ПРИ ВИКОРИСТАННІ МАТЕРІАЛІВ ОРД ДЛЯ ОТРИМАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНІЙ СПРАВІ Повнота, об'єктивність і всебічність розслідування кримінальних справ, виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів, ефективність профілактичної функції досудового слідства за сучасних умов багато в чому зумовлені правильною координацією та чіткою взаємодією органів досудового слідства з органами дізнання.

Отримання доказів у кримінальній справі є однією з основних форм взаємодії органів дізнання, уповноважених на здійснення ОРД та слідчого. Тому не випадково питання взаємодії органів слідства і дізнання, а також використання матеріалів ОРД у кримінальному процесі для отримання доказів були предметом дослідження у працях провідних вітчизняних процесуалістів Ю.М. Грошевого, М.А. Погорецького, С.М. Стахівського, М.Є. Шумили та ін.

Процесуально і тактично правильно організована взаємодія дозволяє об'єднати і на цій основі більш ефективно використовувати їх кримінально- процесуальні та оперативно-розшукові можливості для вирішення завдань кримінальної судочинства.

Взаємодія слідчого з органом дізнання - це необхідний, заснований на законі і відомчих нормативних актах, координований за проміжними цілями напрямок діяльності незалежних один від одного в адміністративному відношенні органів, спрямований слідчим і здійснюваний при комплексному сполученні та ефективному використанні повноважень, методів та форм, притаманних кожному із них, для розкриття злочинів, припинення злочинних вчинків і встановлення обставин, що входять до предмету доказування у кримінальній справі.

Взаємодія слідчого й органа дізнання у всіх його формах будується на принципах:

- постійного контакту й обміну необхідною інформацією;
- погодженості і координації дій;
- найбільш оптимального об'єднання наявних сил і засобів, що виключає дублювання і підміну;
- знання умов, прийомів, засобів і можливостей при вирішенні конкретних завдань.

Кримінально-процесуальний Кодекс України передбачає наступні процесуальні форми взаємодії слідчого й органу дізнання:

- вказівка про виконання органом дізнання оперативно-розшукових заходів;
- доручення органу дізнання про виконання слідчих дій;
- вимога від органу дізнання сприяння при провадженні окремих слідчих дій;
- повідомлення органом дізнання про результати оперативно-розшукових заходів, якщо по кримінальній справі, переданій слідчому, не встановлена особа, яка вчинила злочин.

Інформаційний обмін, що виникає між слідчим і оперативним працівником, жодною мірою не повинен впливати на самостійність процесуальних рішень слідчого і оперативно-тактичних рішень оперативних працівників. Взаємодія тому і виникає, що існує відмінність їх повноважень.

Потрібно зазначити, що безпосереднє ознайомлення слідчого з оперативно-розшуковими матеріалами має велике практичне значення. Воно створює сприятливі умови для всебічного аналізу зібраних даних, дозволяє вибрати правильну тактику і намітити черговість проведення слідчих дій. Та все ж існують межі ознайомлення, продиктовані інтересами конспірації і правового захисту засобів і методів оперативно-розшукової діяльності.

Взаємна інформація повинна бути корисною для розслідування і по можливості точною; використовуватися з урахуванням думки учасника взаємодії, від якої виходить; результати реалізації інформації повинні бути повідомлені іншому учаснику взаємодії, від якої вона поступила.

Слідчий має право доручати органам дізнання проведення розшуку, розшукових дій, але не може давати вказівки, які конкретно оперативно-розшукові заходи повинні бути застосовані для виконання його доручення, оскільки оперативно-розшукова діяльність - це компетенція органів дізнання.

Позитивним моментом у співпраці слідчого й оперативного працівника органу дізнання є те, що вони у своїй діяльності керуються однією спільною метою, що впливає із завдань кримінального судочинства, хоч тимчасом конкретні цілі спілкування при взаємодії не завжди і не у всьому можуть збігатися. Наприклад, якщо метою спілкування слідчого є всебічне і якісне розслідування злочину та вчасне передання кримінальної справи до суду чи обґрунтоване її призупинення, закриття, то оперативний працівник органу дізнання у спілкуванні переслідує, як правило, більш близькі і вузькі цілі — лише розкриття злочину. Така розбіжність, різносторонність зазначених цілей досить часто призводить до ускладнень у стосунках між взаємодіючими

суб'єктами, що негативним чином відбивається на об'єктивності та результативності розслідування кримінальної справи.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки:

- процесуальні відносини між слідчим і органом дізнання виникають по всіх справах, що знаходяться у провадженні слідчого, тобто за якими ведеться досудове слідство;
- слідчий має право з розслідуваної справи давати доручення і вказівки органам дізнання про проведення пошукових і слідчих дій, а також вимагати від них сприяння у проведенні окремих слідчих дій;
- доручення і вказівки слідчого органу дізнання в межах розслідуваної ним справи обов'язкові для останнього;
- своєчасна та цілеспрямована взаємодія слідчого з органами дізнання дозволить можливість більш ефективно боротися зі злочинністю.

Професійно й грамотно організована взаємодія слідчого й органу дізнання про комплексному використанні всіх її форм дає можливість своєчасно отримати докази у кримінальній справі, які відповідають таким вимогам як належність, достатність, надійність, перевіряємість.

Саме докази, що відповідають зазначеним вимогам, можуть бути використані для обґрунтування будь-яких рішень у кримінальній справі, що є запорукою реалізації мети та завдань кримінального судочинства.